

Geiger György önéletrajzi írásai

Tomi bácsi

Már 50 éve használjuk – kihasználjuk –, élvezzük tevékeny életének eredményeit, de immár tizenöt éve nélkülözzük, szenvedjük személyes jelenlétének hiányát.

Farkas Antalról, Tomi bácsiról beszélek, aki azért is hiányzik nagyon, mert nehezen pótolható az a szerteágazó, szigorúan vett rendszerekbe nem beszorítható zenei tevékenység, amit itt Soroksáron végzett és amely mély, kitörölhetetlen nyomot hagyott országos szinten is.

Trombitásként érkezett ide Soroksárra. Nagyon jó trombitásként, de hamar megérezte, talán ez az egyetlen hely a világon, ahová nem érkezhett trombitás. E felismerés után lett zenei minden, polihisztor. Vallása volt a zene. A patakon túli romantikus bagolyvárban a sötét szuterén – mindvégig állandó dolgozószobája – kápolnává szentelődött. Ide járt ministrálni seregnyi kallódó gyerek, és már nem gyerek, akiket megmentett a zeneszeretet, az értékes élet számára.

Rabszolga és szuverén alkotóművész volt. Zeneelméleti tudásával tátongó űrt töltött be Soroksár eleve értékes zenei életében. Ezer mesterré vált, aki az általa gyártott és a hely minden tanáráról érkező kis tehetség alkatrészeket összeillesztette, majd különleges talentumát finom kenőolajként hozzáadva működő motorra varázsolta.

Na és ha már működött, irányította, vezette is – nemcsak Soroksár határait lépve át. Hangszerelési – zenei újraalkotási – képességével, fúvós kompozícióival megváltoztatta, felpezsdítette az újraéledő fúvószenekultúra koncertrepertoárját. Tudásával rendelkezésére állt mindenkinek. Aki kért, kapott. S tette mindezt a nem gazdag emberekre jellemző elegáns nagyvonalúsággal. Tudta, hogy az értéknek igazi ellenértéke nem a pénz, hanem a szeretet és a megbecsülés. Ebben bőven volt is része.

...és most már tizenöt éve, hogy a szeretetet és megbecsülést a hálás emlékezés kell hogy felváltsa. Ennek jegyében mondok el egy történetet, amely az ő talentumáról, termékenységéről szól és önzetlenségéről is, melynek haszonélvezője ez esetben én voltam.

Miután a Magyar Zeneműkiadó által megjelentetett hangszerelési kézikönyv híre ment külföldön, a lipcsei Rádió felkérte őt, hogy az Eu-

Mikor még nekem is a harmonika volt a hangszerem

Cser Aladár felvétele

Tomi bácsival egy TV felvétel szünetében

Stangl Márta felvétele

rópa szerte híres koncert fúvószenekaruk számára átdolgozásokat és új kompozíciókat készítsen. A felkérést elfogadta, vezényletével jó néhány felvétel el is készült. Ezek sikere jelentős tekintélyt szerzett számára a zenekar és vezetősége előtt. Ekkor érezte elérkezettnek az időt arra, hogy lehetőséget teremtsen számomra is a lipcsei bemutatkozásra. Ez nem volt egyszerű, mert a zenekarban ültek trombitások, akiknek természetes módon előjoguk van a szólók

Megjelent: Geiger György Elfogult írások és képek borrhól, trombitáról, Soroksárról című, 2008-ban Soroksáron, a Galéria'13 által kiadott albumban.

eljátszására. De ő megtalálta a megoldást tervének megvalósítására. Írt egy olyan yira nehéz, virtuóz, ráadásul igazi magyaros hangvétellű darabot „Werbmusik” azaz verbunkos zene címmel, melynek előadását a helyiek szólistája némi gondolkodási idő után lemondta. Ő ezt előre tudta, de legalábbis sejtette és azon melegebben előállt a „B” tervvel, amely tulajdonképpen az eredeti „A” terv volt, miszerint régi tanítványa, aki jelenleg a MR Szimfonikus Zenekárának szólistája, esetleg elvállalná a mű előadását.

Ez voltam én.

A mű dedikációja egyébként eleve nekem szólt, amiről addig Lipcsében mélyen hallgatott. Még most is emlékszem a partitúrába írt szavakra – Geiger Györgynek „atyai jelleggel” Farkas Antal.

Folytatva a történetet, a felvétést szívesen fogadták. Meghívtak és elkészült a rádiófelvétel. Valószínűleg nem sikerülhetett rosszul, mert ezt követte még 22 Tomi bácsi által hangszerelt – és már nyíltan számomra dedikált – trombita szóló felvétele, mely ha jól emlékszem hat éven át tartott. Tervbe voltak véve további felvételek is, csakhogy közben leomlott a berlini fal, aminek közvetlen hozományaként – minden jóban van valami rossz – összeomlott

Lipcsében a nagyon is élő rádiózenekar is, erősítve azt a tézist, miszerint a változásokat elsőként szinte mindig a kultúra sínyli meg. Ez az összeomlás olyan hirtelen és drámai volt, hogy az utolsó felvételeimet összevágva, készen már nem is hallhattam. Sorsukról nem tudok.

Hogy mekkora volt a káosz abban az időben Németország keleti felében, arra példa, hogy az utolsó fellépésünk honoráriumát – a már korábbiakban kialakult és a szerződésben keletnémet márkában rögzített összeget – nyugatnémet márkában kaptuk meg. Az idősebb olvasóknak nem kell magyaráznom, a fiatalabbak pedig higgyék el, hogy ez az egyébként szomorúan végződött történetem igen jelentős pozitívuma volt.

Ez volt közös életünk utolsó epizódja. Mert hát a berlini fal és a lipcsei zenekar összeomlása után – igazán nem keresve az összefüggést – de Tomi bácsi egészségi állapota is végzetesen összeomlott, így azután a további, az előbbihez hasonló közös produkcióink immár későbbre halasztódnak. Hogy mikorra? Arra vonatkozóan pontos dátummal nem szolgálhatok, de eljövételében biztos lehetek.

Az élet már csak ilyen.

Ballada és ellenballada az ifjúságról

Ránki Györgyre emlékezve

Tíz évente jelent meg életemben Ránki György – különböző minőségben, de mindig hosszantartó, nagy hatással.

Úgy harminckét évvel ezelőtt kaptam tőle az első élményt – tanulóként – egy kötelező színházlátogatás kapcsán. Az „Egy szerelem három éjszakája” című Huby darabot néztük meg a Petőfi Színházban. Szép volt az előadás mindenféle szempontból, de a színdarabot átszövő, tulajdonképpen „könynyed” muzsika – melyet Ránki György írt Vas István verseire – minden mást elhomályosított.

Megismertem egy új zenei stílust, amely (úgy gondolom) nemcsak fiatalságom – „újszülöttségem” – miatt volt nekem új.

Úgy huszonnégy évvel ezelőtt, már profiként ért a még közvetlenebb élmény. A Rádiózenekar műsorára tűzte Ránki György „Pomádé király új ruhája” című operáját. Nagyjából ismertem már, de hogy közvetlen részese lettem ennek a különös, groteszk, egyéni hangzású és hangszerelésű zenének, ez sokkal többet jelentett számomra.

Különösen azért, mert Ránki György a próbákon személyesen is megjelent és ezen felül még utánozhatatlan, pantomimszerű előjátszásával, előéneklé-

Ránki György és felesége, Annus otthonomban

sével is segítette a zenekari szólistákat a különböző karakterek megformálásában. E karakterek között engem az egy részeg pasast felidéző nagy trombitaszóló érintett leginkább. Hogy ez minél érzékletesebb legyen – micsoda ötlet – Ránki mester arra kért, hogy úgy játsszam, hogy a trombita korpuszát egy kalapba helyezem. Ezt teljesítve – úgy rémlik – még a muslincák is megjelentek a stúdióban.

Úgy tizenkét évvel ezelőtt – a Modern Rézfúvós Együttes vezetőjeként – már közvetlen és személyes volt az élményem, mert Ránki György tervbe vette, hogy az együttesünk számára komponál egy művet. Ez ügyben többször is találkozhattam vele. Egyszer az otthonába is meghívott. Az egzotikus nevű és helyű Gül Baba utcában lévő házában – ahol fő helyen egy gyönyörű és hatalmas Buddha szobor ült, távolkeleti hangulatot idézve – talányos elégedettséggel közölte: „a lényeg már megvan”. Örömmel és izgalommal vártam, hogy majd megmutatja a készülő partitúrát, de nem mutatott semmit, mert mint kiderült nem volt mit. Ugyanis, amit ő lényegnek nevezett, az a mű címe volt. Titkolva csalódottságomat, vártam a címet. Azt viszont nem akarta elárulni. „A zeneszerzők lopják a jó címeiket” mondta. Csak később, teljes titoktartást ígértelve velem, árulta el, hogy a „Hétfejű sárkány szerenádjá” a titkolt cím. Ez valóban frappáns, ugyanis az együttesünk hét tagú, s így hét fejű volt. Mivel azért a „lényegtelen” is élt már benne, leült a zongorához és elkezdte játszani, a leendő darabot: hogyan dugja majd ki hét (kotta) fejét a zenei szövetből a szerelmes sárkány a hét hangszertel meg szólaltatva?

A darab egyébként végső, négy tételes formájában méltó lett címéhez. Folyamatosan műsoron tartottuk, és ami akkortájt még ritkán fordult elő – komolyzenei videoklippet készített belőle a Magyar Televízió. Megjelenő hanglemezünk címadó darabja és borítója is a „Hétfejű...” lett.

Úgy két évvel ezelőtt ért a nagy öröm, hogy házamban fogadhattam őt és kedves feleségét. Már nem volt teljesen egészséges, de tartása, mint egész életútja még mindig szálfagyenes volt. Figyelme

mindenre kiterjedt. Kínai útjáról (az elmúltról és a tervezettről) beszélt, hálával említve Szuszky Ervint és feleségét, Katit, akik ebben nagy segítségére voltak. Később sok mindenről szó esett. Megemlítette, hogy látta, hallotta és élvezte a „Ketten” című félórás film-etűdöt, mely a Maros Éva hárfaművésznővel alkotott duónk játékát örökítette meg igen nívós hang- és képi kivitelezésben. Bízott és inspirált a műfaj folytatására, sőt ötleteket is adott: átírára is alkalmas zenéket ajánlott. Én ezek után nem állhattam meg, hogy meg ne kérjem, ha valóban tetszik a játékunk, írjon számunkra valamit. Nem sokkal később – már nagybetegen – kis levél kíséretében egy kottát küldött el nekem. Átírta, áthangszerelte trombitára és hárfára az „Egy szerelem három éjszakája” című darabjából a „Ballada és ellenballada az ifjúságról” című dalt.

Remélhettem volna-e szebb ajándékot, minthogy „testre-szabottan”, kedves dedikációval kapjam meg annak a muzsikának egy részletét, mely zenei eszmélemnek meghatározó élménye volt?

Kedves Éva és Gyuri,
 régi ígéretemet teljesítem ezzel az átírással. Remélem, használható. Ha nem, dobjátok el nyugodtan – barátokként akkor is a régi ölel
 Ránki György

Amikor telefonon megköszöntem, Ránki György a betegségét feledve nagy örömmel és jókedvvel beszélt a darabról. Lelkesen instruált, elénekelt, hogyan kell majd az „ellenballadás” részeket jó karcosan úgy trombitálni, mintha harsonáznék. Hát ez sem volt szokványos kérés, mint ahogyan annak idején a „kalapozás” sem.

Egy problémám azonban van – ha derülátó vagyok a jövőmet illetően –, ezt az utolsó élményt már nemcsak tíz évre kell beosztanom.

A ház alatti korcsolyapálya

A szerző felvételei